

Motion till riksdagen 2010/11:K340

av **Annika Lillemets och Valter Mutt (MP)**

Kommunalt företagande på likvärdiga villkor

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ändra lagstiftningen så att kommunala bolag, i synnerhet energibolag, får verka på villkor som är likvärdiga med dem som statliga och privata bolag har.

Bakgrund

För att klara vår tids största utmaning, att hejda klimatförändringarna, behövs alla goda krafter. Våra gemensamt ägda bolag har en betydande roll i detta livsviktiga arbete, som kraftfulla redskap för att utveckla och sprida förnybar energi. I kommunala bolag, som drivs med längre planeringshorisont än nästa kvartalsrapport, har många samhällsnyttiga och kommersiellt intressanta miljötekniska lösningar tagits fram. De kommunala bolagen är viktiga för att garantera kommuninvånare och företag grundläggande infrastruktur och service. Kommunala bolag spelar därtill en allt viktigare roll för att öka konkurrensen på marknader som hotas av oligopol. De bidrar också till att finansiera gemensam välfärd. Tyvärr hämmas de av otidsenlig och missriktad lagstiftning. Främst den gamla kommunallagen behöver därför ändras så att de kommunala bolagen kan verka på villkor som är likvärdiga med dem som privata och statliga bolag har. Även den nya lagen om konfliktlösning vid offentlig säljverksamhet kommer att verka hämmande på kreativitet och teknikutveckling i kommunala bolag. Lagstiftningen bör anpassas till den verklighet som nu råder.

Kommunallagen har ett par principer som får konsekvenser för kommunala bolag. Lokaliseringsprincipen sätter gränsen för var en kommunal aktör får verka. I princip är kommungränsen en mur som inte får passeras. Dock finns undantag i speciallagar. Även rättsfall har gett kommunala aktörer rätt

Fel! Okänt namn på

att verka utanför kommunen. Vattenverk och fjärrvärmeanläggningar har till exempel fått anläggas utanför kommungränsen. Kommungränsen är emellertid sällan den tekniskt och administrativt bästa gränsen för en så väl fungerande verksamhet som möjligt. Avfallsförbränning är till exempel svårt att lösa på ett miljöriktigt och effektivt sätt i varje kommun. För vilka verksamheter självkostnadsprincipen ska gälla och vilka möjligheter att exportera från kommunala bolag som ska gälla (idag får endast tjänster exporteras) är annat som behöver ses över. Vidare skulle en generalklausul i lagen som föreskriver att det de kommunala bolagen gör ska vara till gagn för kommuninvånarna, kunna vara ett sätt att skydda kommuninvånarnas pengar och intressen.

Även lagen om offentlig upphandling (LOU), hämmar de kommunala bolagen genom den ganska strikta tillämpning som krävs.

Lagen om konfliktlösning vid offentlig säljverksamhet syftar bland annat till att förhindra att kommunala bolag konkurrerar ut privata alternativ. Visst är det angeläget att skydda småföretag mot konkurrens på orättvisa villkor. Eftersom den nya lagen endast syftar till att hindra offentliga konkurrenter, men inte privata, blir emellertid dess nytta för småföretagarna begränsad. Å andra sidan är kommunala bolag ofta till nytta för det lokala näringslivet. Många privata småföretag levererar varor och tjänster till dem.

Ett allvarligt problem med lagen är att den orsakar osäkerhet om vad kommuner får ägna sig åt. Det leder till att vi riskerar gå miste om värdefulla initiativ inom till exempel miljöteknikutveckling.

Att den nya konkurrenslagstiftningen skulle gynna privat företagsamhet genom att begränsa den kommunala är således en sanning med modifikation och tycks utgå från en trångsynt föreställning att privat och offentligt företagande ohjälpligt står mot varandra. Det är ägarkoncentration och megakoncerner som är det främsta hotet mot effektiva marknader och demokratin. På marknad efter marknad – som energi, transporter, livsmedel eller media – ser vi hur ägarkoncentrationen tilltar dramatiskt. Detta gäller även nyligen avreglerade marknader som vård och utbildning. Över hälften av världshandeln sker inte längre mellan utan inom företag, alltså mellan olika enheter inom samma koncern, där utbytet av varor och tjänster ofta styrs mer av administrativa beslut än av fria marknadskrafter. En sorts blå planekonomi växer fram, och att göda dessa storbolag med små kommunala bolag lär knappast vitalisera marknaden. Energiförsörjning är en kritisk samhällsfunktion som inte enbart bör lämnas över till ett fåtal privatägda bolag. Regelverket – och marknaden – haltar för övrigt betänkligt när utlandsägda kommunala och statliga energibolag räknas som privata bolag i Sverige och följaktligen inte begränsas av den svenska kommunallagen.

På många håll i omvärlden tilltar nu motståndet mot denna utveckling och en våg av återkommunaliseringar rullar genom, exempelvis i många tyska kommuner, där energibolag och annan central infrastruktur köps tillbaka – inte minst för att påskynda utvecklingen bort från kol och kärnkraft. I Hamburg har den styrande koalitionen av gröna och kristdemokrater beslutat investera i ett nytt kommunägt energibolag, som ska fokusera på förnybar energi och utmana det bolag som häromåret såldes till kolkraftssatsande Vattenfall.

Fel! Okänt namn på

Det kommunala ägandet ökar även i USA. Allt fler kommuner agerar entreprenörer och startar lokala företag. I och med detta vinner man en ökad lokal ekonomisk stabilitet, fler lokala arbetstillfällen, kommunal inkomst samt en större skattebas för kommunen. Även i Sverige ger kommunala bolag betydande intäkter till kommunerna. Likvärdiga villkor för privata, statliga och kommunala bolag ger ökade möjligheter att stärka finansieringen av kommunal service. Varför skulle till exempel inte ägare till svenska kommunala energibolag, det vill säga kommuninvånarna, ha samma rätt till utdelning på sitt insatta kapital som Eons eller Fortums aktieägare?

De framåtsträvande kommunala företagen runtom i Sverige och deras miljöåtgärder bör alltså av flera skäl bejakas istället för begränsas. Vi anser därför att riksdagen bör tillkännage för regeringen sin mening att se till att lagstiftningen ändras så att kommunala bolag kan verka på villkor som är likvärdiga med dem som privata och statliga bolag har.

Stockholm den 26 oktober 2010

Annika Lillemets (MP)

Valter Mutz (MP)